

„LYTIŠKUMO UGDYMAS IKIMOKYKLINIAME AMŽIUJE“

Parengė
IU pedagogė
Lina Pratusėvičienė

Ikimokyklinio amžiaus (iki 4-5-erių metų) vaikų lytiškumui būdinga:

- Domėtis savo kūnu ir jo funkcijomis;
- Domėtis kitų žmonių (tiek bendraamžių, tiek ir suaugusiųjų) kūnais, juos stebėti, siekti paliesti;
- Nusirenginėti (taip pat ir viešumoje), norėti būti nuogam;
- Tyrinėti, liesti savo lytinius organus (taip pat ir viešumoje);
- Kitiems rodyti savo lytinius organus.

Priešmokyklinio amžiaus (4-6-erių metų) vaikų lytiškumui būdinga:

- Imituoti suaugusiųjų santykius ir elgesį su bendraamžiais (bučiuotis, laikyti už rankų);
- Tyrinėti savo ir bendraamžių kūnus, vienas kitam rodyti lytinius organus;
- Siekti pamatyti kitų žmonių nuogą kūną, stebėti;
- Liesti savo lyties organus ne tik tyrinėjant, bet ir tikslingai, t.y. masturbuotis (taip pat ir viešumoje);
- Lytinius organus vadinti „negražiais“ žodžiais.

Kartais klaidingai manoma, kad lytiškumas susijęs tik su lytiniais santykiais, kurie, savaime suprantama, neturėtų dominti ikimokyklinio amžiaus vaikų. Reikėtų suprasti, kad lytiškumas vaikui yra, visų pirma, savo kūno ir savęs paties suvokimas bei pažinimas.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikai turėtų žinoti:

Lytinių organų pavadinimus. Vaikai iki 1-2-ejų metų jau turėtų mokėti įvardinti savo kūno dalis.

Lyčių skirtumus. Mergaitės ir berniukai yra panašūs - jie turi plaukus, akis, nosį, lūpas ir t.t. Mergaitės nuo berniukų skiriasi, nes jų lytiniai organai skirtingi.

Kūno funkcijas. Ikimokyklinio amžiaus vaikui nesvarbi lytinių organų funkcija lytinių santykių kontekste, tačiau jam tikrai rūpės, kaip šlapinasi berniukai ir kaip - mergaitės.

Kūnų skirtumus. Pavyzdžiui, visi berniukai turi varpas, bet jų visų kūnai truputį skiriasi. Ir tai yra normalu.

Higienos taisyklės. Lytiniais organais reikia rūpintis taip pat, kaip ir visu kūnu. Svarbu, kad jie būtų švarūs, sausi.

Privatumo sąvoką. Niekas (ypač vyresni vaikai ir suaugusieji) neturi teisės lįsti prie vaiko kūno, prašyti nusirengti arba liepti žiūrėti į savo nuogą kūną. Tai blogas elgesys apie kurį reikia nedelsiant pasakyti tėvams.

Padarumo taisyklės. Savo kūno nereikia gėdintis, tačiau turėtume būti apsirengę. Nusirengti galima tik namuose, vonioje, paplūdimyje ir tik tuomet, kada netoliese yra tėveliai, kurie paprašo tai padaryti (pvz., gydytojo kabinete).

Asmenines ribas. Vonioje, tualete, miegamajame žmonės kartais būna nuogi ir jie nenori, kad kiti žiūrėtų, todėl ten negalima eiti nepasibeldus.

Kaip su ikimokyklinio amžiaus vaikais kalbėtis apie lytiškumą?

Tinkamiausias amžius pasakoti vaikui apie lytinius dalykus – kai vaikas pats apie tai paklausia.

Augdamas vaikas pats paklaus jam rūpimų klausimų į kuriuos tėvams reikėtų atsakyti, atsižvelgiant į vaiko amžių. Kalbantis svarbu elgtis ramiai, suteikti vaikui svarbią informaciją, tačiau „nepersistengti“:

Kalbėkitės periodiškai, po truputį. Lytiškumo ugdymas, kaip ir bet koks kitas mažo vaiko mokymas, turėtų būti natūralus, kylantis iš kasdieniškų, gyvenimiškų situacijų.

Atsakykite į vaikui kylančius klausimus. Nesodinkite vaiko „rimtam“ pokalbiui, o tiesiog atsakykite į jam kylančius klausimus, neslopinkite jo smalsumo. Svarbu atsakyti tik į tuos klausimus, kurie kyla vaikui.

Venkite perteklinės informacijos. Mažiems vaikams dažniausiai visiškai pakanka lakoniškų, labai konkrečių, jų suvokimą atitinkančių atsakymų.

Pavyzdžiui, atsakymas į klausimą „iš kur aš atsiradau?“ galėtų būti „iš tėčio ir mamos meilės“.

Neskatinkite gėdos jausmo. Vaikas turi suprasti, kad lytiniai organai yra normali kūno dalis.

Ugdykite privatumo supratimą, nustatykite asmenines ribas. Vaikui jo lytis ir lytiniai organai neturėtų kelti gėdos, tačiau jis turi žinoti taisyklės, kurių laikosi visi žmonės. Pavyzdžiui, viešumoje nebūname nuogi, nerodome ir kitų neprašome rodyti savo nuogo kūno.

Pasitelkite knygeles, filmukus. Jeigu nerandate tinkamų žodžių atsakyti į vaikui kylančius klausimus, į pagalbą pasitelkite specialias knygeles ar filmukus, jas vartykite arba filmukus žiūrėkite kartu su vaiku.

Lytiškumo ugdymą remkite savo vertybėmis. Pavyzdžiui, paaiškinkite vaikui, kad svarbiausi yra ne berniukų ir mergaičių skirtumai, o jų panašumai, padedantys sukurti draugystę, o vėliau ir šeimą.